Министарство просвете Републике Србије
Српско хемијско друштво

Републичко такмичење из хемије
Ужице, 23.05.2009.

Тест за II разред средње школе

_____
Име и презиме

_____
Место и школа

_____
Разред

_____
Име и презиме професора

Не отварајте добијени материјал док Вам се не каже да то учините. Радите пажљиво! У прилогу се налази чиста хартија на којој треба да рачунате. Означите своја рачунања на хартији редним бројем задатка да би комисија могла да прати ваш рад..

РЕЗУЛТАТЕ ОБАВЕЗНО УПИШИТЕ У МЕСТА КОЈА СУ ЗА ТО ПРЕДВИЂЕНА КОД СВАКОГ ЗАДАТКА!

Заокружене вредности које треба употребити код решавања задатака:

Релативне атомске масе: H=1; Li=7; B=11; C=12; N=14; O=16; F=19; Na=23; Mg=24; Al=27; Si=28; P=31; S=32; Cl=35,5; K=39; Ca=40; Cr=52 ; Mn=55; Fe=56; Co=59; Ni=59; Cu=64; Zn=65; Ge=73; As=75; Br=80; Rb=85; Sr=88; Mo=96; Ag=108; Cd=112; Sn=119; I=127; Cs=133; Ba=137; Pt = 195; Hg=201; Pb=207; Bi=209; Ra=226; U=238

Нормални услови: температура = 0^0C; притисак 101,3 kPa.
Молска запремина: 22,4 dm^3/mol при нормалним условима.
Авогадров број: $6x10^{23}$
Универзална гасна константа: 8,314 J/K mol
Фарадејева константа: 96500 C
Планкова константа: 6,62 x 10^{-34} J s

ВРЕМЕ ИЗРАДЕ ТЕСТА ЈЕ 150 МИНУТА

1. На цртежу је приказана промена концентрације (*c*) учесника (A, B, C и D) хемијске реакције са временом (*t*).

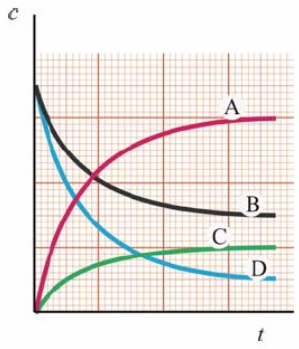

Написати једначину хемијске реакције која се одиграла.

---

2. Наведене су прве четири енергије јонизације (у kJ/mol) за три хемијска елемента X, Y и Z. Под претпоставком да су хлориди и оксиди тих елемената јонска једињења, у ком од тих једињења (написати његову емпиријску формулу) делују најјаче електостатичке привлачне силе између јона?

Елемент	$E_i(1)$	$E_i(2)$	$E_i(3)$	$E_i(4)$
X	577	1816	2744	11580
Y	496	4563	6913	9541
Z	737	1450	7731	10545

---

3. У реакцији 100,00 g смесе оксида метала са дипротичном киселином наградило се 153,33 g нормалних соли и 12,00 g воде. Израчунати моларну масу киселине.

_____g/mol

(цео број)

4. За хроматографско раздвајање вам је потребан елуент који представља смешу ацетонитрила (CH_3CN) и воде у запреминском односу 65 : 35. Тренутно у свету влада несташица ацетонитрила, па сте одлучили да искористите елуенте који су вам преостали од претходних хроматографија (два су вам на располагању, CH_3CN : H_2O = 4 : 1 (*А*) и 3 : 2 (*Б*)). У ком односу, и који од два преостала елуента (*А* или *Б*), треба помешати са дејонизованом водом, да би сте добили жељени елуент?

_____ : H_2O = _____ : 1

(2 дец.)

5. Електролизом 200 cm^3 раствора натријум-хидроксида масеног удела 18,0 % (ρ = 1,20 g/cm^3), при константној струји од 5,00 A, добија се раствор натријум-хидроксида масеног удела 22,0 % (ρ = 1,25 g/cm^3).

а) Колико је воде било у раствору пре електролизе

m = _____ g

(цео број)

б) Колика запремина кисеоника (н.у.) се издвојила током електролизе.

V = _____ dm^3

(1 дец.)

в) Колико је трајала електролиза?

t = _____ h

(1 дец.)

6. Написати емпиријске формуле наведена три анјона (*A*, *B* и *C*) полиоксосиликата(IV).

   Легенда: *1*-атоми силицијума, *2*-атоми кисеоника који су везани за два атома силицијума, *3*-атоми кисеоника који су везани за само један атом силицијума

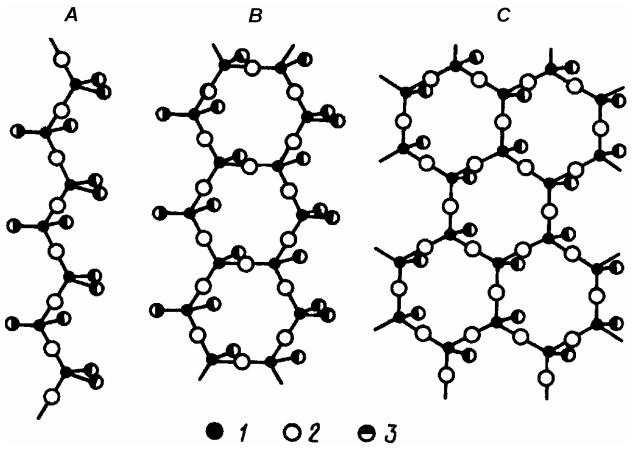

A = _____

B = _____

C = _____

7. На располагању су вам два неозначена суда са растворима цинк-бромида и натријум-хидроксида, као и две епрувете. Не користећи додатне реагенсе, предложите начин за распознавање ових раствора. Напишите једначине реакција које се одвијају, као и кратак коментар.

_____

_____

8. У водени раствор хлорида неког метала, запремине 10 cm^3, спуштена је шипка од гвожђа масе 10 g. Након потпуног издвајања метала из раствора, маса шипке се повећала на 10,10 g. У другом експерименту је урођена, у исту количину раствора, шипка од кадмијума масе 10 g, а након завршетка реакције њена маса се смањила до 9,44 g. Хлорид ког метала се налазио у полазном раствору?

_____

9. Колику запремину чисте сирћетне киселине, густине ρ = 1,049 g/cm^3, треба додати у 500 cm^3 раствора сирћетне киселине концентрације 0,1 mol/dm^3, да би степен дисоцијације у добијеном раствору био за 10 % мањи него у полазном? Узети да су густине полазног и крајњег раствора 1,00 g/cm^3 , а да је константа дисоцијације сирћетне киселине 1,8 x 10^{-5}.

V = _____cm^3

(1 дец.)

10. Узорак минерала доломита масе 0,7000 g потпуно је растворен у хлороводоничној киселини, неутралисан и раствор разблажен у нормалном суду од 100 cm^3 до црте. Одмерено је 25,00 cm^3 тог раствора и додат амонијум-оксалат у вишку. Настали талог је процеђен, испран и растворен квантитативно у разблаженој сумпорној киселини. Добијени раствор је титрован раствором калијум-перманганата концентрације 0,02 mol/dm^3. Утрошено је 18,00 cm^3 овог раствора. Израчунајте % калцијума у узорку доломита.

_____ %

(2 дец.)

11. У три порције 30 %-ног раствора калијум-хидроксида растворене су елементарне супстанце: алуминијум, силицијум и бром. У настале растворе је полако додата 20 %-на хлороводонична киселина.

    а) Написати једначине реакција растварања елементарних супстанци у алкалији.

    б) Написати једначине реакција које се одвијају при додавању вишка киселине у добијене алкалне растворе.

Опишите промене (боја, талог) које прате додатак киселине.

а)

_____

_____

_____

б)

_____

_____

_____

12. Цисплатин је комплексно једињење платине, које је један од најважнијих лекова за рак. За платину као централни метални јон везана су четири лиганда – два амонијака и два хлорида. Водени раствор цисплатина не проводи електрицитет. Колики је оксидациони број платине у цисплатину?

_____

13. Заокружите који/које од наведених индикатора бисте могли користити за титрацију раствора NaH_2PO_4 концентрације 0,1 mol/dm^3 помоћу раствора натријум-хидроксида концентрације 0,1 mol/dm^3.

K_1 (H_3PO_4) = $1x10^{-2}$
K_2 (H_3PO_4) = $1x10^{-7}$
K_2 (H_3PO_4) = $1x10^{-12}$

Индикатор	pH интервал промене боје
1) тимол-плаво	1,2–2,8
2) метил-оранж	3,1–4,4
3) метил-црвено	4,2–6,2
4) лакмус	5,5–7,5
5) фенолфталеин	8,0–10,1

14. Допуните следеће реакције:

а) _____Fe + _____Cl_2 = _____

б) _____Fe + _____ HBr = _____

в) _____Fe + _____ I_2 = _____

Вредности стандардних редокс-потенцијала (електродних потенцијала) су:

Cl_2 (g) + 2e → 2 Cl^- (aq)	E^o = + 1,36 V
Br_2 (l) + 2e → 2 Br^- (aq)	E^o = + 1,08 V
I_2 (s) + 2e → 2 I^- (aq)	E^o = + 0,54 V
Fe^{3+} (aq) + e → Fe^{2+} (aq)	E^o = + 0,77 V
Fe^{2+} (aq) + 2e → Fe (s)	E^o = –0,44 V
2 H_3O^+ (aq) + 2e → H_2 (g) + 2 H_2O (l)	E^o = 0,00 V

15. Одредите степен дисоцијације калијум-хлорида ако се раствор ове соли, молалитета 0,100 mol/kg, мрзне на -0,345ºC. Криоскопска константа воде износи 1,86 K kg mol^{-1}.

α = _____

(2 дец.)

16. При сагоревању угљеник(II)-оксида у кисеонику добијена је смеса гасова чија густина је за 8 % већа од густине ваздуха (узети да ваздух садржи 80 % (запреминских) азота и 20 % кисеоника). Константа равнотеже ове реакције је врло висока, тако да се може сматрати иреверзибилном. Колики је био однос броја молова угљеник(II)-оксида и кисеоника на почетку реакције?

$n(CO)/n(O_2)$ = _____

(1 дец.)

17. Заокружите слово испред тачног одговора. При ком ће од наведених прелаза електрона атом водоника емитовати светлост највеће таласне дужине?

а) n=1 на n=2
б) n=3 на n=1
в) n=2 на n=1
г) n=1 на n=3
д) n=4 на n=1

18. За реакцију

$$H_2\,(g) + I_2\,(g) \rightleftharpoons 2\,HI\,(g)$$

константа равнотеже износи K = 0,105 на 472 ^{o}C.

Ако се помешају 1,0 mol H_2, 1,0 mol I_2 и 3,0 mol HI у реактору запремине 10 dm^3 на 472 ^{o}C, колика ће бити концентрација HI по постизању равнотеже?

c = _____ mol/dm^3

(4 дец.)

19. Израчунајте концентрације свих јона у раствору који је добијен мешањем 250 cm^3 раствора калцијум-хидроксида чија је концентрација 0,01 mol/dm^3 и 250 cm^3 раствора азотне киселине концентрације 0,05 mol/dm^3.

$[Ca^{2+}]$ = _____ mol/dm^3
(1 дец. х експ.)

$[NO_3^-]$ = _____ mol/dm^3
(1 дец. х експ.)

$[H^+]$ = _____ mol/dm^3
(1 дец. х експ.)

$[OH^-]$ = _____ mol/dm^3
(1 дец. х експ.)

20. Одредите стандардну енталпију реакције

$PbCl_2\ (s) + Cl_2\ (g) = PbCl_4\ (l)$.

За реакцију

$Pb\ (s) + Cl_2\ (g) = PbCl_2\ (s)$ $\quad \Delta H^o = -359{,}4$ kJ/mol,

а за реакцију

$Pb\ (s) + 2\ Cl_2\ (g) = PbCl_4\ (l)$ $\quad \Delta H^o = -329{,}3$ kJ/mol.

ΔH^o = _____kJ/mol
(1 дец.)

Кључ за II разред

		поени
1.	$2B + 3D \rightarrow 3A + C$	3
2.	X_2O_3	3
3.	98 g/mol	3
4.	$A : H_2O = 4,33 : 1$	1 + 2
5.	a) 197 g	1
	b) 27,3 dm^3	1
	v) 25,9 h	1
6.	$A = SiO_3^{2-}$	1
	$B = Si_4O_{11}^{6-}$	1
	$C = Si_2O_5^{2-}$	1
7.	.	3

$ZnBr_2 + 2\ NaOH \rightarrow Zn(OH)_2\downarrow + 2\ NaBr$
$Zn(OH)_2 + 2\ NaOH \rightarrow Na_2[Zn(OH)_4]$

8.	Cu	3
9.	0,6 cm^3	3
10.	20,57%	3
11.	а)	3x0,5

$Al + KOH + 3\ H_2O \rightarrow K[Al(OH)_4] + 3/2\ H_2\uparrow$

$Si + 2\ KOH + 4\ H_2O \rightarrow K_2[Si(OH)_6] + 2\ H_2\uparrow$ (или K_2SiO_3)

$Br_2 + 2\ KOH \rightarrow KBr + KBrO + H_2O$ или $3\ Br_2 + 6\ KOH \rightarrow 5\ KBr + KBrO_3 + 3\ H_2O$

б) 3x0,5

$K[Al(OH)_4] + HCl \rightarrow KCl + Al(OH)_3\downarrow + H_2O$ издваја се пихтијасти талог

$Al(OH)_3 + 3\ HCl \rightarrow AlCl_3 + 3\ H_2O$

Или $K[Al(OH)_4] + 4\ HCl \rightarrow KCl + AlCl_3 + 4\ H_2O$

$K_2SiO_3 + 2\ HCl \rightarrow 2\ KCl + H_2SiO_3\downarrow$ гел

$KBr + KBrO + 2\ HCl \rightarrow Br_2\downarrow + 2\ KCl + H_2O$ мрка боја раствора

12.	+2	3
13.	5	3
14.	а) $2\ Fe + 3\ Cl_2 = 2FeCl_3$	1
	б) $Fe + 2\ HBr = FeBr_2 + H_2$	1
	в) $Fe + I_2 = FeI_2$	1
15.	0,85	3
16.	10,3	3
17.	v)	3
18.	0,0698 mol/dm^3	3
19.	$[Ca^{2+}] = 5,0 \times 10^{-3}\ mol/dm^3$	0,75
	$[NO_3^-] = 2,5 \times 10^{-2}$	0,75
	$[H^+] = 1,5 \times 10^{-2}$	0,75
	$[OH^-] = 6,7 \times 10^{-13}$	0,75
20.	30,1 kJ/mol	3